

Campuchia: làng chìm - sau khi bị đuổi, nhà của dân Việt Nam ở dưới nước

(Sunken Village: After Evictions, Ethnic Vietnamese Homes Underwater)

Keat Soriththeavy and Fiona Kelliher – Bình Yên Đông lược dịch

VOD – October 17, 2022

30/10/2022



Không ảnh của khu tái định cư bị ngập của người gốc Việt trong tỉnh Kampong Chnang. [Ảnh: Knoy Langdy]

Rolea Bater, Kampong Chnang – Bốn năm trước, Vuen Phouk Thoung được hứa một miếng đất trong lán giềng mới và một việc làm trong hãng may gần đó. Nay, nhà của anh bị chìm dưới nước ngập quá cao anh phải mất cả ngày và đêm ở trên võng treo từ trần nhà.

“Tôi không biết làm gì hiện nay,” Thoung, 35 tuổi, nói, khi anh ngồi xếp bằng trên tấm ván anh làm để bơi ra vào nhà của anh. “Tôi chỉ sống như vậy, ở đây.”

Thoung sống trên khu đất rộng 40 hectares ở Kampong Chnang nơi có khoảng 150 gia đình dân Việt Nam được định cư sau khi bị đuổi từ các nhà nổi trên Tonle Sap bắt đầu trong năm 2018. Số người gốc Việt Nam được ước tính khoảng 400.000 ở Cambodia, nhưng nhiều người thiếu quyền công dân và không thể làm chủ bất động sản hay hưởng các dịch vụ công cộng, theo Minority Rights Group International (Nhóm Quyền Thiếu số Quốc tế).

Tất cả chung quanh Thoung, nhà cửa bị ngập với nước lụt dơ dáy cao khoảng 2 m. Trẻ con nổi trong các thùng nhựa, bao quanh bởi các đồng rác và trong một trường hợp, một con thú nhỏ chết. Các gia đình đã ráp các hệ thống dây thừng tỉ mỉ để giữ đồ đạc của họ an toàn trên sàn nhà thứ hai, nhưng xe gắn máy, xe đạp của trẻ con và một quạt trần nổi trong nước thế nào cũng được.

Ngập lụt là thách thức mới nhất mà người gốc Việt Nam đã đối mặt ở khu định cư. Công việc được hứa ở một hãng xưởng chẳng bao giờ thành hiện thực. Các nơi đánh cá nơi các gia đình từng sống và đánh cá cách đây khoảng ½ giờ bằng thuyền. Và người dân nói về cư dân vĩnh viễn – trên lý thuyết là tài liệu mạnh nhất ngoài quyền công dân – đã không làm gì nhiều để giúp cải thiện tình trạng của họ.

“Tôi chỉ muốn giúp người dân của chúng tôi bị ngập lụt, và cùng lúc, chúng tôi không có công việc để làm,” Chang Yang Soeung, người gốc Việt là phó xã trưởng của Dambouk Kakaoh, nói. “Chúng tôi đói. Chúng tôi cần hỗ trợ.”

Thất hứa

Nằm cách trung tâm của thành phố Kampong Chnang khoảng 8 km, khu định cư được quản lý bởi Hiệp hội Khmer Việt Nam trên đất được dành cho mục đích. Nó là một

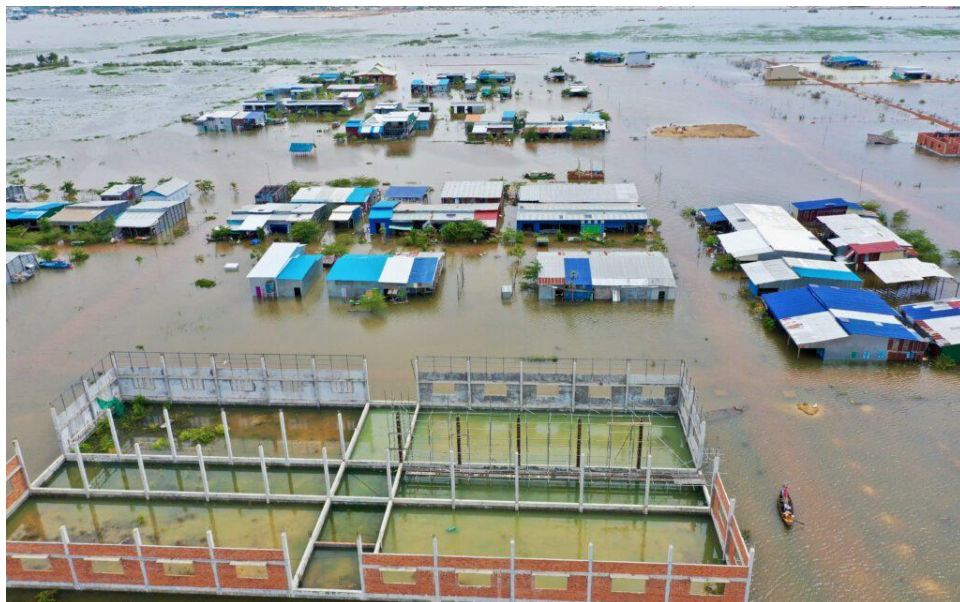
trong vài địa điểm ở Kampong Chnang được dành để cất nhà cho khoảng 4.000 gia đình mà chánh phủ đã đẩy ra khỏi Tonle Sap, với lý do suy thoái môi trường và nguy hại cho sức khỏe.

Hai làng định cư trên mảnh đất rộng 40 hectares gồm có những ngư dân nghèo hơn, cư dân nói, sống còn bằng cách bán cá ở một cảng địa phương hay ăn cái họ bắt được. Ba người nói họ được bảo họ có thể đi làm ở một hãng may mặc sẽ được xây trên khu định cư.

Nhưng 4 năm sau khi cư dân bắt đầu đến nơi, “hãng” được dự trù gồm có 4 bức tường gạch và cột sắt ở trên đầu tường mà không có mái. Việc xây cất chưa bao giờ được hoàn tất. Nơi này vẫn chưa có điện.







A village resident steers a boat through flooded lands in Kampong Ch

“Chúng tôi không có bất cứ thứ gì để làm ở nơi này,” Buoï Vang Thoeung, một cựu ngư dân 45 tuổi, nói. “Tìm một việc làm không phải dễ. Chúng tôi từ nước. Nó hoàn toàn khác.”

Thay vào đó, người trẻ đã di chuyển để tìm việc xây cất hay các công việc hàng ngày, gởi tiền về cho người thân lớn hơn ở lại để nuôi trẻ nhỏ. Thoeung nói tìm một công việc ổn định hơn ở gần nhà rất khó vì nhiều cư dân chỉ biết đánh cá.

Các gia đình mượn tiền lẫn nhau để xây nhà trong nhiều tháng với giá khoảng 3.000 USD mỗi cái và trả tiền mượn đất cho chủ nhân 25 USD mỗi tháng.

“Chúng tôi theo cái người ta bảo chúng tôi làm. Chúng tôi không biết gì hết,” ông nói.

Các kế hoạch tái định cư gần đó cũng bị xoi mói. Trong năm 2019, ít nhất 1/3 gia đình đã di chuyển đến một khu gần mé sông bỏ trốn nhà nổi cũ sau khi tường trình rằng không có nước, điện hay trường học ở khu định cư.

An aerial view of a half-finished garment factory that was promised to ethnic Vietnamese residents in the villa(Ku)



Không ảnh của khu tái định cư bị ngập của người gốc Việt trong tỉnh Kampong Chnang.
[Ảnh: Kuoy Langdy]

Tái định cư cho mướn

Khi mưa to chung quanh Pchum Ben bắt đầu đổ nước vào nền nhà của họ, nhiều người sống ở Dambouk Kakaoh sửng sốt. Nhưng Chan Thou thì không: bà biết nhà cửa được xây trên một hồ thiên nhiên được lấp bằng cát.

“Ngập lụt như thế này, tôi không quá ngạc nhiên,” Thou nói. “Tôi chỉ lo ngại về ngập lụt cho đến khi chúng tôi không còn nơi để ở.”

Bà phải nhặt các tấm ván gỗ để đi và chắt các thứ như quần áo, móc áo quần và thức ăn ở giữa nhà để tránh nước lên. “Nếu tầng trên bị ngập, thì chúng tôi leo lên mái nhà,” bà nói.

Và trong lúc Thou đã có cái cần thiết bằng cách đi đến nơi đánh cá cũ cách 20 phút bằng thuyền, bà đã ngưng kể từ khi ngập lụt bắt đầu, lo ngại có thể mưa thêm. Người trả lời số điện thoại liệt kê trên biên nhận mượn của cư dân, Boun Vannarith nói ông làm việc cho Hiệp hội Khmer-Việt Nam giúp cư dân bất cứ gì ông có thể, nhưng đất được làm chủ bởi công ty tư nhân riêng biệt mà ông không nêu tên.

“Đây là lần ngập lụt đầu tiên ở vùng này, và nó không quá cao,” Vannarith nói, thêm rằng hiệp hội đang tìm cách để giúp cư dân di chuyển tạm thời đến nơi khác.

Trong tương lai, người dân “có thể sửa chữa lại nhà của họ cho cao hơn.”

Phó tỉnh trưởng Kampong Chnang Srun Samrithy nói 40 hectares đất đã được xếp loại lại như tư nhân quốc gia trong năm 2019 để làm nhà cho người dân bị đuổi từ nước, và được quản lý bởi hiệp hội.

Người Khmer và Cham Muslim bị đuổi có thể nhận đất, nhưng người gốc Việt phải trả tiền mượn, ông nói, nhưng không trả lời ai hay công ty nào đang nhận tiền.

“Mục đích là để xây hạ tầng cơ sở cho phát triển gia cư cho người Khmer, Khmer-Muslim và di dân hợp pháp Việt Nam mà trước đây họ sống trên nước,” ông nói, thêm rằng nhà nước dự trù điện và nước trong tương lai.

Cư trú vô tổ quốc

Vào tháng 8, Bộ Nội vụ nhắc nhở các bộ khác công nhận thẻ cư trú vĩnh viễn, nói chúng cho phép người dân tiếp xúc với dịch vụ công cộng, mở trương mục ngân hàng, đi học trường công và nộp đơn xin việc ở hãng xưởng, nhưng không sở hữu bất động sản.

Người dân sống ở Dambouk Kakaoh nói rằng tất cả họ đều có thẻ cư trú vĩnh viễn màu vàng từ khoảng 5 năm trước. Đó là vào khoảng chánh phủ bắt đầu thu hồi tài liệu chánh thức khác – thẻ ID quốc gia, sổ thông hành và sổ gia đình – được giữ bởi cư dân gốc Việt Nam ở Cambodia, nhiều người sống ở đây nhiều thế hệ. Nhóm thiểu số thường bị phân biệt để đàn áp giữa thành kiến phổ biến rằng liên kết cư dân với di dân không có giấy tờ, buộc họ vào tình trạng vô tổ quốc.



Faong Young Voeung, ở giữa, ngồi với 2 láng giềng ở nhà ông ngày 13 tháng 10 năm 2022. [Ảnh: Kuoy Langdy]

Faong Young Voeung, 52 tuổi, nói lảng giềng của ông cố gắng để mở trương mục ngân hàng bằng cách dùng thẻ vàng của ông hồi năm ngoái và bị nhân viên ngân hàng từ chối, vì không công nhận nó. Một lảng giềng trẻ khác cố gắng nộp đơn xin việc ở một hãng may mặc và nhận được phản ứng tương tự.

Cái gì nữa, phải mất 250.000 riel để làm mới thẻ mỗi 2 năm, trên 60 USD, quá cao, cư dân nói – và chỉ có thể cho họ qua bảo trợ của hiệp hội Việt Nam ở địa phương.

Phát ngôn viên của nha di trú Bộ Nội vụ Keo Vanthan nói rằng thẻ cư trú vĩnh viễn đã phát cho người gốc Việt Nam.

Chúng có sẵn từ năm 2002 nhưng nhiều dịch vụ chẳng hạn như ngân hàng không biết sự hiện hữu của chúng, Vanthan nói. Cambodia đã phát hành khoảng 65.000 trong 20 năm qua.

“Một số tổ chức và công ty không biết thẻ này và không thể chấp nhận nó,” ông nói.

“Vì vậy đó là lý do chúng tôi loan báo tuyên bố, để chấp nhận thẻ này.”

Sống với ngập

Voeung nói rằng ông và lảng giềng ít lo ngại với giấy tờ và đang dành nhiều ngày để kiểm thực phẩm chung quanh nhà bị ngập của họ.

“Chúng tôi không thể ngủ ở một chỗ hay chúng tôi sẽ không có gạo để ăn,” ông nói.

“Chúng tôi chỉ lấy thuyền để tìm cá, ốc hay sen để ăn.”

Một trường học được từ thiện hỗ trợ ở gần – cho trẻ con không có giấy tờ công dân – hoàn toàn bị ngập trong nhiều tuần mà không có kế hoạch để tái tục. Một số gia đình đã rời nhà hoàn toàn, nhưng hầu hết không đủ sức.

“Tôi không có việc và đối mặt với lụt này,” lảng giềng Vuen Phouk Thoung nói, người đàn ông đã máng cái võng lên trần nhà của ông. “Tôi lo lắng cho trẻ con và người lớn tuổi bị bệnh.”

Thoung không có thuyền, và mỗi ngày ông bơi đến nhà của em ông để lấy thức ăn. Lên bờ bằng một thuyền mướn sẽ tốn khoảng 20.000 riel hay 5 USD. Bây giờ, ông từ bỏ lợi tức của một thợ mộc để chờ cho nước ngập rút xuống. Nước chỉ rút xuống vài inches [khoảng 10 cm] trong tháng qua.

<https://mekong-cuulong.blogspot.com/2022/10>